

השקה זריעה

הטובל שם. נאותו מקום: לא עלתה לו טבילה. שמה כל מים שהיו בחבית עומדים יחד ושמה כל זה ראשו ורובו בנינים שאובין וזה אחד מן הסופלין את המרומה: אי אפשר לשלשלת לוגין בו. לא גרסין דהא דדאי אפשר לאלה חיישין לשמה וקייא דמילתא מוכחא דמשום שמה הוא דלמרינן לקמן טעמא משום דמוקמין גבדא לחוקיה: תניא נמי הכי. דחיישין בים הגדול למשקין הטפלן בו שהם עומדים במקומם: חבית של יין גרסין צברייתא והכי גרסין כוספתא (מקואה פ"ח:) וכן כבר של תרומה שנפל שם. אחר שטבל זה ועלה: טמא. שמה היין עומד במקומו ועמא ממתת האדם וסור וטימא: את הככר: מאי וכן, פשיטא כיון דחיישם לשמה היין עומד במקומו איכא למיחש שנטמא הככר: מהו דתיבא. אף על גב דלגבי טבילה חיישין לגבי ככר לא חיישין דהא מילתא ספיקא היא אי קאי יין בדוכמיה אי לא וגיב גבדא הוא דלמרינן לא עלתה לו טבילה אוקי גבדא לחוקיה: וזהו שמה היה וטבילת ספק אהו כל לטירו אל טהירו מספק והכל אוקי תרומה חסוקה והיא בחוק טהורה קיימא קמי'ל:

א. מכות ד.

ואמר רב יהודה אמר רב יחבית מליאה מים שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה חיישין לשלשלת לוגין שלא יהו במקום אחד ודוקא לים הגדול דקאי וקיימא אבל נהרא בעלמא לא תניא נמי הכי חבית מליאה יין שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה חיישין לשלשלת לוגין שאובין שלא יהו במקום אחד (א"ר) וכן כבר של תרומה שנפל שם טמא מאי וכן מהו דתיבא התם אוקי גבדא אחזקה הכא אוקי תרומה אחזקה קמ"ל:

ואמר רב יהודה אמר רב יחבית מליאה מים שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה חיישין לשלשלת לוגין שלא יהו במקום אחד ודוקא לים הגדול דקאי וקיימא אבל נהרא בעלמא לא תניא נמי הכי חבית מליאה יין שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה חיישין לשלשלת לוגין שאובין שלא יהו במקום אחד (א"ר) וכן כבר של תרומה שנפל שם טמא מאי וכן מהו דתיבא התם אוקי גבדא אחזקה הכא אוקי תרומה אחזקה קמ"ל:

ד. המאירי | מכות ד.

חבית מלאה מים שנשפכה לים הגדול הטובל שם במקום שנשפכו המים לשם לא עלתה לו טבילה שמה יש שם שלשת לגין במקום אחד ואין גורסין בכאן שאי אפשר שאם כן היאך אמרו למטה אוקי תרומה אחזקה אלא כך היא הגירסא אפשר שיש שלשת לוגין במקום אחד ושמה תאמר והרי ים הגדול מקוה שלם הוא וכבר ביארנו שאין השאיבה פוסלת מקוה שלם פי' בזו שלא נאמר לחוש בטבילה זו לנדה ולשאר טמאות אלא בתרומה לבד ומטעם מה שגזרו בה שהבא ראשו ורובו במים שאובין או שנפלו על ראשו ועל רובו שלשת לגין מים שאובים אפ' היה טהור יאה נחשב שני לטומאה וכבר ידעת בטבה של טומאה זו שהיתה מפני שהיו טמאים טובלים במערות של מים רעים והיו רוחצים אח"כ במים שאובין לנקיות עד שהיו הכל חושבים שהשאובה עיקר הטהרה ולא מי מקוה אבל לענין שאר טמאות ודאי עלתה לו טבילה וכן הדין אם נפלה למקוה וגדולי קדמונינו פי' בזו שים הגדול מתוך שמימיה מלוחים ועכורים אין המים המתוקים וצלולים מתערבים בהם אבל במקוה אפ' לתרומה עלתה לו טבילה הואיל וצלולים הם גם כן ...

חבית של מים שנפלה לים הגדול על הדרך שביארנו והיו מים שבחבית טמאות ונפל לשם ככר של תרומה הרי הוא טמא ואין אומרים להעמיד תרומה על חזקתה ושמה תאמר והלא טהרו המים בהשקה ובטלו להם מתורת זריעה ר"ל שכל מים טמאים שהשיקן עם מים שבמקוה טהורים כמי שביארנו במסכת יום טוב וא"ת במים טהורים שאין להם ענין בהשקה ולטמא את הככר מתורת ביאתו במים שאובים הרי אין תקנה זו אלא באדם ומטעם שהזכרנו יש לפרש שאין השקה מועילה למים טמאים אלא כשהמים טהורים צפים על גביהם ולא שיתערבו לגמרי שהרי אף אם היו הטמאים בעשית שפיה צר ומים שבתוכה במקומם הם עומדים כיון שהציף על פיה מי המקוה טהורים שענין זה אצל מים כזריעה אצל זרעים ואוכלין טמאים אבל ים הגדול שהמים טמאים עומדים במקומם עליונים ואין מי ים הגדול צפין עליהם שהרי הן עומדות נקוות בעצמן אין השקה מטהרתם.

אמר רב יהודה אמר רב חבית מלאה מים. כך גיר' הקונטרס וקאמר לא עלתה לו טבילה משום מים שאובין ולא נראה דהא מדשוי להו השקה כמחזיריה לטהרם מטומאה הוא הדין לענין טבילה נמי ועוד דלמרינן צבילה (דף יח: וס) מטבילין כלי על גבי מימיו לטהרו והכי סלקא ליה טבילה לנו מנה הא המים שחטבו שאובין ולא מיערבי ובהשקה בעלמא לעדיף לה אלף דדאי נעשין מחזירין גם ענין טבילה לכך נראה דגרסין במלתיה דרב יהודה חבית מלאה יין ולכן לא עלתה לו טבילה דמי הים קו וקיימי ושמה עדיין הוא כטור ועומד במקומו (ו) ואיכור ניכר וטובל ביין אלף נהרא בעלמא לא דודאי מתערב במים ואלו לא היה צפין ועלתה לו טבילה ומיירי ביין לכן שאינו משנה מרלית המים דאי ביין אדום ניחוי אם שיה מרלית המים אם לא: ר"ת: נמי הכי חבית מליאה יין, וגם רש"י לא גרים בהא מים כי אם יין דאם לא כן מאי קאמר וכן כבר של תרומה שנפל לשם טעמא (ה) והא (אפי' צענייהו ולא מתערבו מ"מ אינה מקבלת טומאה (וטהרה) [דטירו] בהשקה דהרי הם מחזירין למקוה והכי תנן צבילה (דף יח:) מטבילין כלי ע"פ מימיו לטהרו:

ו) ל' עריף

ה. ביצה יז:

מתני' חל להיות אחר השבת בית שמאי אומרים מטבילין את הכל מלפני השבת וב"ה אומרים יכלים מלפני השבת ו"אדם בשבת ושון שמשקין את המים בכלי אבן לטהרן אבל לא מטבילין מטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה:

ו. רש"י | חולין כו:

משיקו במים. אם נטמא דמיה בעלמא הוא: משהמזין אין משיקו במים. דחמרא הוא וכלים ואדם יתנה להם מורת טהרה במקוה אבל בצולל ומשקה לא נאמר בהן טבילה ומים מיטהרים בהשקה שאם יש לו מים יפים לשמיה ונטמאו ומנן בכלי ומשקען במי המקוה עד שנושקין המים והוי חזיר וצטלי לגבי מקוה וכתרומה טמאה שזרעה צקרקע שצטלה טומאתה והיא טהורה והכי מפרש בכל שעה (פסחים דף ג'.) אבל יין במים לאו זריעה היא דטעמא לא צטלי:

מתני' מטבילין את הכל. כל הגרין טבילה בין אדם בין כלים: מלפני השבת. קדיל צר"ה (דף טו:) חייב אדם לטהר את עצמו בצנול דכתיב ונצלחם לא חטבו (ויקרא יא) ומוקים לה בצנול הלכך יצטיל מערב שבת דלסור להצטיל בשבת וציו"ט: ובית חלל אומרים בו. והא דנקט שנת רבוחא אשמועינן לצ"ה דאפי' בשבת שרו נבדס ונגמרא מפרש מאי טעמא דכלים אסורים: ושון שמשקין את המים. מי שיש לו מים יפין לשתות ונטמאו ממלא מהן כלי אבן וטמאם במקוה מים מלוחים עד שמשקין מים למים ונמלאו אלו זרעים ומחזיריה למי המקוה וצטלי אצבייהו וטהרו ואין עוד טהרה במקוה לכל אוכל ומשקה אלא למים ולא צמורה צבילה אלא צמורה זריעה כדלמרינן בפסחים בפרק כל שעה (דף ג'.): אבל לא מטבילין. בגמרא מפרש. שאין שותין אותן בכלי עץ טמא הרי"ך טבילה להשיקו זו כדי להעלות טבילה לכלי אבן השקת המים: ומטבילין מגב לגב. גיוס טוב: ומחבורה לחבורה. בגמרא מפרש לה:

ז. שו"ע | יורה דעה, סימן ר"א

נב. הבא לערב מקוה פסול או חסר עם מקוה כשר, להכשירו; או ששניהם חסרים ובא לערובם להכשירם, צריך שיהא נקב שביניהם רחב כשפופרת הנאד (וקולוח המים יהיה כרוחב הנקב) (רי"ב"ש סימן ר"צ"ג בשם א' מהמפרשים וכן כתב הבית יוסף), ולאחר שנתערב הפסול עם הכשר, אפילו רגע, נשאר לעולם בהכשרו, אפילו נסתם הנקב אח"כ. כל שיעמוד כשפופרת הנאד ממעטו, אפילו דבר שהוא מברייית המים. ספק אם הנקב רחב כשפופרת הנאד אם לאו, פסול. אם יש נקבים דקים הרבה, מצטרפין לכשפופרת הנאד, אם המקוה האחד שלם והשני חסר. הגה: ומוחר לחפור מקוה צלד הגהר ולעצול צה, אף על פי שאין צה מ' סאה, דהא ארעא חלוהי מתחלחלת והואיל והוא סמוך לנהר ולאו רואין החלוחים שצנייהם, שהמים צאין מן הגהר דרך החלחול, דהיינו מנקבים דקים שבקרקע, הוו חצור (מרדכי ה' צ"ג ראצ"ה). אבל אם שניהם חסרים, אין הנקבים הדקים מצטרפין לכשפופרת הנאד (והיה אם חלק מקוה צלד או שק, אם אין שיעור מקוה צלד אחד, פסול).

ש"ך קיב לעולם בהכשרו כו' - ורבינו ירוחם כ' שנסתפקו המפרשים אם נשאר השאוב בהכשרו או כיון שנסתם הנקב חוזר ולפסולו כבתחלה ומביאו ב"י וד"מ וטוב להחמיר לכתחלה:

והלכה רווחת היא כמו שאמרנו לעיל דכל שהוא מקוה שלם וכשר שוב אינו נפסל בשאיבה כלל ואפילו במקוה של ארבעים סאה בלחוד וכש"כ בים הגדול, וכן למאן דגריס יין הא ודאי מסתמא אין כאן שינוי מראה בים כדי שיהא פוסל בשינוי מראה, ומהאי טעמא נמי קשיא לן ככר שנפל שם למה טמא דבהדיא תנן במס' מקואות (פ"א מ"ו) לענין מי תמצית למעלה מהן מי מקוה שאם נפלו בו מים טמאים ונפל שם ככר של תרומה טהור, וכן בדין דהא מים טמאים נטהרין בהשקה במקוה או בים או בנהר ואפילו בתוך כלי וכש"כ כשנפלו במי מקוה ואפילו הן מרובין מאוד.

1. ונראה כי לכך פירש"י ז"ל דהא דאמרין שלא עלתה לו טבילה היינו משום דחיישינן כי לאחר שטבל נכנס ראשו ורובו באותן שלשה לוגין וקיימא לן שהטובל ובא ראשו ורובו במים שאובין נפסל מלאכול בתרומה, ואין פירושו נכון חדא דא"כ לא היה לו לומר דלא עלתה לו טבילה והיה לו לומר שפוסל בתרומה בלחוד, ולשון לא עלתה לו טבילה משמע שאין טבילה זו כלום ואפילו לטהר גברא ולא אשה לבעלה, ועוד דא"כ מאי האי דאמרין לקמן אוקי גברא אחזקתיה אדרבה כיון דודאי נטהר מטומאתו ומספק שנכנס אחר טבילה ראשו ורובו במים שאובין אתה פוסל טבילתו לתרומה אל תפסלנו מספק, דהבא ראשו ורובו ודאי פסלו לתרומה ב"ח דבר ולא ספק בא, ואפילו ספק המצוי אינו מוציא מידי ודאי דספיקא דרבנן הוא, ועוד דסוף סוף כיון שהמים הטמאים והשאובין שנופלין למקוה נכשרין שם מדין זריעה כדאיתא בפרק כל שעה (ל"ד ב') אין כאן מים שאובים ולא טמאים כלל שכבר נתבטלו שם בין שהם מים בין שהן יין כיון דליכא שינוי מראה.

2. והנכון בזה מה שפירש הרב"ד ז"ל בשם ר' משה הדרשן ז"ל דשאני הכא דהים הגדול מימיו מלוחים וכבדים ואין המים המתוקים מתערבים עמהם ואותן שלשה לוגין הם עומדים במקומן, והוי כאיסור שנפל בהיתר והוא ניכר שם שאינו מתבטל, ולא אמרו שהשאובין או הטמאים נכשרים במקוה אלא במקוה דוקא או בנהרות שמימיהם אינם מלוחים ומתערבים מיד ואינן ניכרים כלל, הילכך כשתמצא לומר שנכנס מגופו כלום באותן מים לא עלתה לו טבילה ואפילו בכל שהוא וכאילו לא טבל וכאילו לא נכנס כל גופו בתוך המים, ואפילו בפחות משלשה לוגין נמי, אלא דקושטא נקט שמן הסתם נשארין שלשה לוגין שלא נתערבו, אבל לפירוש רש"י ז"ל תפס דוקא שלשת לוגין דבפחות מכאן לא גזרו חכמים פיסול תרומה, ואף לפירש"י ז"ל צריך לפרש כי מפני שהמים מלוחין ואינן מתערבין חששו לפיסול שלשה לוגין שנכנס שם ראשו ורובו לאחר טבילה; ומדוחק קושיא זו היו גורסין בתרויהו יין דסבירא להו דאף במים מתוקים אין היין מתערב, וזה אינו אמת אלא בים המלוח כמו שאמרנו והחוש יוכיח בזה.

ומעתה חבית של מים שנפלה ונתערבה בנהר או בשאר ימים דלא קוו פשיטא שעלתה לו טבילה וכדמפרש הכא, אבל הטובל בתוך חבית או כלי אחר שבתוך הנהר או תוך המקוה אנו צריכין לדעת מהו אם עלתה לו טבילה אם לאו, ואילו לענין טהרת מים טמאים פשיטא לן שנטהרין שם או במקוה והיינו השקה האמורה בכל מקום וכדתנן במסכת ביצה (י"ז ב') ושיון שמשיקין את המים בכלי אבן לטהרם שהיו לו מים יפים טמאים ורוצה לטהרן בהשקה בתוך כלי שאם מערב אותם במים מה הועיל לו, וזה פשוט, ודין זה במים דוקא מדין זריעה כדאיתא בפרק כל שעה (ל"ד ב') ובסוף פ"ק דחולין (כ"ו ב'), ולכך אין זה באוכלין ובשאר משקין, וכיון דלענין טומאה אנו דנין אותן כזרועין ושחזרו כמים שבנהר, אפילו להוציאן מדין מים שאובין יש לומר כן, שאף בתוך כלי שבנהר או בים עלתה לו טבילה כל שיש שם נקב כשפופרת הנוד כדין השקה שכבר נתבטלה שאיבתן וחזרו כאילו לא נשאבו כלל.

ט. תוספות | חולין י"א: בא"ד וליחוש

הקשה רבינו יצחק צרני מרדכי דהכא ילפינן מרובא ועדים
וזממים דאולינן נמר רובא אף צדיני נפשות וכן מוכח צריש פ' בן סורר ומורה (פאהדיין דף סט.) ונאלו הן הנשרפין (שם דף עט:) אמרינן
נפקלין נשרפין ידונו נפקליה הקלה אע"ג דרוב נשרפים ניהו ומיין ר"ח דכיון דממנה נפשך הוא נהרג לענין צאיזו מימיה הוא
נהרג לא אולינן נמר רובא